

LI XYOSOKNING “XAYOLOT KLUBI” HIKOYASIDA ROMANTIZM

B. Bekmirzayeva

Koreys adabiyoti mutaxassisligi 1-kurs magistranti

Annotatsiya. Adabiyotshunoslikda ideal ba voqelik o'rtasidagi katta farq romantizmda o'zining yorqin ifodasini topadi. Romantizm jamiyatdagi rangsiz hollarga qarshi o'laroq fantastika, xalq rivoyatlari, tabiat manzaralari, o'tgan tarixiy kunlar, olis xalqlar va mamlakatlar turmushi, urf-odatlarini hamda xulq-atvorlarini tasvir doirasiga tortadi. Romantizm XVIII asr oxiri XIX asr boshlarida paydo bo'lishiga qaramay, rivojlanish va yangilik kirib kelishi qiyin bo'lgan sharoitdagi koreys adabiyotiga ham ta'sirini ko'rsatdi. Koreys ijodkorlari yapon anneksiyasi davrida romantizm yo'nalishida samarali ijod qilishdi. Yapon anneksiyasi davrida yashab ijod qilgan adib, hikoyanavis Li Xyosokning “Xayolot klubi” hikoyasi mana shu toifadagi asarlari sirasiga kiradi.

Kalit so'zlar: *ideal, voqelik, romantizm, kinoya, molibden, pul, Unsim, kelajak, hayot.*

XIX asr oxiri XX asrning birinchi yarmi Koreya tarixida eng og'ir damlar bo'lib, bu davrda koreys mumtoz davrining qahramonlik qissalariga, o'tkinchi orzuga ishonch va qiziqish pasaygan edi. Jumladab, mashxur koreys adibi Li Xyosok qalamiga mansub “Xayolot klubi” hikoyasida shunday satrlar uchraydi:

– *Siz nimani orzu qilasiz? Axir yashash uchun hech bo'lmasa bitta orzuga ega bo'lishi kerak...*

– *O'ttiz yoshga to'libsiz-u, hali-hanuz o'zingizni o'zingiz aldash bilan shug'ullanyapsiz, joningizga tegmadimi? Bizning davrimizda nimani orzu qilish mumkin?*

– *Orzusiz yashab bo'larkanmi? Orzuvingiz bo'lmasa, yashash uchun kuchni qayerdan olasiz?*¹ [이효석 2016: 1]

– *Orzu- bu o'rta asrlarga xos tushuncha, hozirgi vaqtda qanday orzu bo'lishi mumkin?*”

Bundan ko'rinib turibdiki, bu davrga kelib koreys xalqi uchun orzu, qahramonlik xislatlari begona.

Endilikda koreys xalqi o'zlarining oldidagi yangi real voqelikni tan olishi, yapon anneksiyasi davri sabab kirib kelayotgan Yevropalashuv jarayonini qabul qilishi, ilm-fanni taraqqiy ettirish uchun kurashishi, feodal qoloqlikdan ozod bo'lishi, qashshoqlikdan qutulishi joiz edi. Yapon anneksiyasi davri koreys xalqining uyg'onishi va kurashuvchanlik hissining ortishi uchun turtki bo'ldi. O'zgarib borayotgan zamondagi kitobxonlarga ta'sir kuchini o'tkazish hamda muallif o'zining ichki kechinmalarini bayon etishi yo'lida yozuvchi va shoirlar yangi yo'nalish, usul va janrlarga murojaat qila boshladi. Zero, Bartold Brext adolatli ravishda ta'kidlaganidek, “*Jadal o'zgarib borayotgan real*

¹ 공상구락부 : 이효석 3 (한국인이 가장 좋아하는 단편소설)

hayotni aks ettirish uchun, aks ettirishning yangi usullarini ham o'zgartirishi kerak edi"². [Saydazimova U., Choi So Yong 2014: 5]

XIX-XX asr adabiyoti ayniqsa, 1910-1950- yillar koreys adabiyoti o'ziga xos taraqqiyot yo'lini bosib o'tdi. Ayni shu davr koreys ba o'zbek adabiyoti rivojlanishi o'rtasida parallel o'tkazsak, qator o'xshashlik kuzatiladi. Ayniqsa, adabiyotning rivojlanishiga turtki bo'lgan omillar, xususan, Koreya hududida ma'rifatchilik, mamlakatimizda jadidlar harakati va ularning natijasi ham bir-birini takrorlagandek go'yo.

Jamiyatdagi insoniyat taraqqiyoti muammolariga e'tibor qaratish va ayni damdagi jamiyatda kelib chiqayotgan kelishmovchilik va nizolarning oqibati halokat bilan tugashi haqida so'zlovchi asarlar soni keskin ko'payib bordi. Va ushbu asarlarda insonlarning botiniy hissiyotini anglashga undovchi g'oyalarni olg'a surdilar. Bu kabi asarlarni yaratishda esa ijodkorlar romantizimga murojaat qildilar. Bunga Li Xyosokning "Xayolot klubi" hikoyasida yaqqol misol bo'la oladi. Adib o'z hikoyasida koreys xalqining romantik hissi va ma'naviy yetukligini tasvirga tushirdi.

Mohir hikoyanavis Li Xyosok "Xayolot klubi" hikoyasiga romantizm ruhini to'liq singdira oldi. Hikoyada romantizmga murojaat sababi ma'rifatchilik, milliy ozodlik ruhi hamda adibning o'ziga xos dunyosi bilan izohlanadi. Chunonchi, romantizm ayni milliy g'oyalari yetakchilik qilayotgan, ma'rifatparvarlik g'oyalaridan yuz o'girmagan Yevropa davlatlari hamda Amerikada rivoj topgan. Romantizmga murojaati koreys adabiyoti taraqqiyotining yuksak bosqichiga kirganidan dalolat edi. Koreys adabiyotining iste'dodli sohibi Li Xyosok asarlarini yaratishda doimo yangilikka, murakkablik ostidagi soddalikka intildi. Li Xyosok hikoyasida jamiyatdagi zulm, adolatsizlik, ilojsizlik dunyosiga qarshi kurashish va unga norozilik kayfiyati yetakchilik qiladi. Romantizm ijodkorlari singari Li Xyosok ham sanoat, ilm-fan hayotda muhim rol kasb etishini tan oladi, ammo har qanday yangilik, *етишини тан олади*, ziddiyat *асосидир*. Shu sabab adib hayotni takomillashtirish emas, balki ziddiyatga barham berishni orzu qildi. Uning shu kabi g'oyalari bilan sug'orilgan "Xayolot klubi" hikoyasida taraqqiyot darajasiga ko'tarilmagan ilm-fan ziddiyatli, qaltis vaziyatga ro'para keldi. Ilm-fanni rivojlantirishga shiddat bilan kirishgan koreys xalqi milliy kadrlarni ish bilan ta'minlash haqida o'ylamagan edi: "*Bizdan farqli o'laroq, uning qo'liga qaraydigan odami yo'q edi va shu bois u ish topilmayotganidan uncha g'am chekmasdi*"³. [이효석 2016:4]

Hikoyadagi Pekku obrazida koreys xalqining yapon istibdodi davrida qilgan orzularining bari ushalmas xom-xayol ekanligi o'z tasdig'ini topdi: "*Eh... Mana, mening birdan-bir orzuim-fazoni zabt etadigan uchuvchi bo'lish. Ilgari men bu orzuimni ro'yobga chiqarishni uddalayman, deb o'ylardim, biroq uchuvchilikka o'qish imkoniyatim mavjud bo'lgan paytni boy berdim va bu faqat orzu bo'lib qoldi...*"⁴. [이효석 2016: 3]

Hikoyada choyxonada yig'ilib, o'zlarining orzulari haqida bo'lishuvchi to'rt do'st tasvirlangan. Koreys adabiyotida to'rt raqami mavhumlik, fojia, o'limga yuz tutish kabi

² Zamonaviy koreys nasri antologiyasi. Tuzuvchilar: U. Saydazimova, Choi So Yong va boshq. - Toshkent: "Istiqlol" nashriyoti, 2014.

³ 공상구락부 :이효석 3 (한국인이 가장 좋아하는 단편소 설) - 대한민국, 2016.

⁴ 공상구락부 : 이효석 3 (한국인이 가장 좋아하는 단편소 설)- 대한민국, 2016.

ramziy ma'noga ega. Dunyoning to'rt tomoni kabi to'rt xil harakterli yoshlari ruhiyatidagi o'zgarishlar, muvafaqqiyatsizlik oldida o'limga yuzlanish kabilar "to'rt" raqami orqali ochib beriladi.

Hikoyada hikoyachi obrazi ham asarning boshqa qahramonlari sirasiga kiradi. Hikoyachi to'rt do'stdan qaysi biri ekanligi esa noma'lum. Asar bosh qahramonlardan biri Chonmaning rejalarini bayon qilishda adib mumtoz davr adabiyotiga murojaat qilgan: *"Janubiy dengiz musiqasini eshitganida unda kichik bir orolga borish va o'sha yerda qabila oqsoqoli bo'lish niyati paydo bo'ladi..."*.

*" – Bu orolda men yer yuzidagi eng barkamol jamiyatni yarataman. Yangi taraqqiyotparvar madaniyat, barcha sohalarda zamonaviy asbob-uskunalar; qishloq xo'jaligi va sanoat bir-biriga mos keladi; dehqonlar yerga ishlov berish va hosilni yig'ib-terib olish bilan bir qatorda, shaharlarda hordiq chiqaradilar; hamma zo'r berib ishlaydi va albatta san'at bilan shug'ullanadi. Mana, men qanday dunyoni yarataman"*⁵. [오/효석 2016:3]

Mumtoz davr koreys adabiyotida feodal qoloq jamiyatda orzular "Turnalar voxasi" (pxesol to'plamiga kiritilgan hikoyalar) da yoki utopik mamlakat ("Xon Kil Don haqida qissa")da amalga oshadi. Shu bilan birga adib hikoyada ijtimoiy masalalarga ham alohida urg'u beradi. Chonma orzu qilgan jamiyat – insonlarning hordiq chiqarishi rejasi bunga misol bo'la oladi. Chunki 1920-yillari hafta oxiridagi dam olish kunlaridan tashqari yozgi ta'til uchun harakatlar boshlangan edi. Bu paytga qadar ham bir yilda 5 marotaba ta'til olish huquqi mavjud bo'lib, u vaziyatga qarab berilardi. Yaxshi daromad ololmaydigan aholi esa, hordiqsiz, dam olish kunlarisiz, uzluksiz ishlashga majbur edi.

O'zaro kelishuv asosida emas, balki yoshlar tanloviga ko'ra turmush qurish davrning eng dolzarb ijtimoiy masalasiga aylandi. Natijada, ajdodlar an'anasi asta-sekin o'z o'rnini zamonaviy udumlarga bo'shatib bera boshladi. Li Xyosok hikoyasida bu masalaga ham alohida e'tibor qaratiladi:

" – Yigirmanchi asr Kleopatrasini qidirishni to'xtatmayman. Uni topish uchun men minglab kilometr yo'lni bosib o'tishga tayyorman!".

*" – Yo'q narsani qidirib nima qilasan, undan ko'ra atrofingga qara, axir senga "Mimoza"dagi Minchja yoqadi-ku! Agar uni ham o'zingga og'dira olmasang, go'zallar haqida gapirib nima qilasan?!"*⁶. [오/효석 2016:5]

Xulosa o'rnida shuni aytish kerakki, romantizm ijodkorlariga xos xususiyatlarning barchasi Li Xyosok hikoyasida mujassamdir. Romantizmdagi tropik davlatlarga ketib qolish, yoshlikka qaytish, ushalmas orzuni o'z dunyosida barpo qilish holatlari "Xayolot klubi" hikoyasi tarkibiga singdirilgan. Romantik qahramonlarning real qahramonlardan farqi: ular jamiyatdan yuqorida turadi, jamiyat muammolarini ko'radi, unga yechimni esa faqat xayollarida keltiradi. Avvaliga romantik xayollar qurshovidagi Chonma, Chongxe, Pekku obrazlari hikoya so'ngida real qahramonlarga aylanadi: *"Bu davrda yuz bergan muhim voqealardan biri shu bo'ldiki, Pekku va Chonma ish topdi. Avval Chonma gazeta*

⁵ 공상구락부: 이효석 3 (한국인이 가장 좋아하는 단편소 설) – 대한민국, 2016.

⁶ 공상구락부 : 이효석 3 (한국인이 가장 좋아하는 단편소 설) – 대한민국, 2016.

tahririyatiga ishga kirdi, keyin Pekku bir kompaniyada ishga joylashdi. Endi ular kunduzi ish bilan band va faqat kechqurun bo'sh edi"⁷. [이효석 2016: 27]

Unsim esa romantik qahramon bo'lib qoldi: " – Men sizlarga orzularingizni ro'yobga chiqarishni va'da qilgan edim, biroq hozir so'z bilan tushuntirib bo'lmaydigan alam va qo'rquvni his qilyapman. Taqdirim naqadar dahshatli ekanligini men faqat hozir his qilyapman"⁸. [이효석 2016: 25]

Hikoya yapon anneksiyasi davrida koreys xalqining ushalmas orzu-umidlari, ijtimoiy muhiti haqida so'zlash bilan birga yoshlarning kelajakka bo'lgan ishonch hissini orttirishda muhim ro'l o'ynaydi. Mamlakatda sodir bo'layotgan katta voqelikka adib romantizm yo'nalishida, ramzlar ifodasida qisqa va lo'nda javob berishga muvaffaq bo'ldi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Zamonaviy koreys nasri antologiyasi. Tuzuvchilar: U. Saydazimova, Choi So Yong va boshq. Toshkent: "Istiqlol" nashriyoti, 2014.
2. O'zME. Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil.
3. Базарова, И. И. (2022). Koreys adibasi shin kyon suk ijodining o'ziga xosligi xususida. *Международный журнал искусство слова*, 5(3).
4. Kenjaboevna, S. E., & Ugli, K. M. S. (2021). The phenomenon of personalization in korean (on the example of fairy tales). *Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(6), 677-681
5. 공상구락부 : 이효석 3 (한국인이 가장 좋아하는 단편소 설) - 대한민국, 2016

⁷ 공상구락부: 이효석 3 (한국인이 가장 좋아하는 단편소 설) – 대한민국, 2016.

⁸ 공상구락부 : 이효석 3 (한국인이 가장 좋아하는 단편소 설) – 대한민국, 2016."